

Antero Vipunen

Pekka Ervastian esitelmä 28/2 1916

Mitä Kalevala on, sehän on meille suomalaisille, jokaiselle meistä, ylen tärkeä kysymys. Mehän olemme yleensä vakuuttuneita siitä, että Kalevala kuvastaa meidän omaa muinaisuuttamme. Kalevalassa me näemme oman henkisen itsemme. Kalevalassa näemme, mitä meidän kansamme voi henkisessä elämässään saavuttaa. Kalevalassa kuvastuu vanha suomalainen kulttuuri. Meillä on alusta saakka ollut korkea ajatus siitä, mitä Kalevala on. Me olemme uskoneet, että Kalevala on meille tärkeä kirja. Mutta uskon, että meillä ei vielä ole täyttä käsitystä siitä, mitä Kalevala todella on. Vaikka me panemme arvoa Kalevalalle, niin uskon, että me myös yhtä yleisesti ajattelemme, että Kalevalassa on paljon vanhaa taikauskoa. Kalevalassa kuvastuu vain suomalaisten esi-isiemme elämäkatsomus, mutta tämä maailmankatsomus on monessa kohdassa taikauskonen. Me elämme nyt valistuneella ajalla ja tiedämme elämästä enemmän kuin vanhat. Ja siksi Kalevala yhdeltä kannalta on myös kuin satukirja. Olemme verrattain monet, sekä kaupunkilaiset että maaseutulaiset, sitä mieltä, että Kalevala onkin vain vaikuttava satukirja. Siinä on koottuna vanhoja käsityksiä, ja ne ovat puetut satujen muotoon. Jos otamme melkeinpä minkä kohdan tahansa, on siinä melkein aina sellaista, jota meidän realistinen järkemme pitää yliluonnollisina piirteinä, sellaisina, jotka eivät meitä miellytä, ja jotka meistä ensinäkemältä ovat vanhoja tarunomaisia käsityksiä. Otamme esim. Väinämöisen käynnin Antero Vipusen luona. Väinämöinen kaipasi veneen teossa kolmea sanaa. Koko Väinämöisen veneen teko oli merkillinen siinä, että hän tahtoi tehdä veneen sanan ja laulun voimalla,

niin kuin Kalevalassa yleensä tehdään paljon sanan ja laulun voimalla. Väinämöinen kaipasi kolmea sanaa. Hän lähti etsimään, meni Tuonelaan, mutta ei löytänyt niitä sieltä. Mutta silloin vanha paimen sanoo, että Antero Vipusella, joka on aikojen sitten kuollut, varmaan on tietoa. Hän tietää tuhannet sanat ja ehkä hän tietää nuokin sanat. Mutta on vaikea sinne mennä. Väinämöinen lähtee kuitenkin, voittaa kaikki vaikeudet ja tulee Antero Vipusen luo. Antero Vipunen makaa pitkässä unessa, niin pitkässä, että metsä on kasvanut hänen kasvojensa yli. Väinämöinen joutuu tuon jättiläisen suusta sisälle, rakentaa pajan hänen vatsaansa, ja vaivaa häntä niin, että Antero Vipunen herää ja alkaa ihmetellä, mikä häntä vaivaa. Lopuksi Väinämöinen vaatii Antero Vipusta ilmaisemaan tietojaan, ja Antero Vipunen suostuu. Väinämöinen saa kuulla maailman synnyn ja monet asiat ja löytää niistä etsimänsä kolme sanaa. Väinämöinen pääsee sitten pois Antero Vipusen vatsasta ja jatkaa veneen tekoa.

Moni ajattelee, että tämä on sulaa satua: ei saata ymmärtää, mikä on se jättiläinen, jonka vatsaan Väinämöinen meni. Jos meillä on tällainen katsantokanta Kalevalasta, niin se perustuu siihen kantaan, joka meillä on itsellämme, sillä kirjaa lukiessa on yhtä tärkeä se katsantokanta, joka on meillä itsellämme, kuin kirjan esittämä kanta. Tämä ei koske kaikkia kirjoja, vaan niitä, joissa on syvempää viisautta. Ajatelkaamme vain Uutta Testamenttia. Sitä lukee materialistimielinen lääkäri. Hän lukee siinä Jeesus-nimisestä miehestä, joka kapinoi silloista kirkkoa vastaan: jolla oli parantava ja ihmeitä tekevä voima, ja joka oli monessa suhteessa sairaaloinen haaveilija. Materialistimielinen lukija voi saada tällaisen, monta loukkaavan mielikuvan, kun hän lukee Uutta Testamenttia. Ja kuitenkin tiedämme kuinka suuri opas sielullisissa ja henkisissä vaikeuksissa Uusi Testamentti on ollut monelle tuhannelle ihmiselle, jotka ovat pitäneet sitä jumalallisena ilmestyksenä. Ja he ovat nähneet siinä sellaista

viisautta, joka on heitä rohkaissut ja heidän omiatuntojaan rauhoittanut. On olemassa myös toinen katsantokanta, jonka mukaan esim. Uusi Testamentti on, niin kuin tahtoisin sanoa, pyhä kirja, ja pyhäksi kirjaksi sen monet tunnustavatkin. On olemassa tämmöinen katsantokanta, joka sanoo, että Uusi Testamentti on pyhä kirja, mutta joka ei rajoitu tähän, vaan sanoo, että kaikilla kansoilla on ollut ja on tämmöinen pyhä kirja. Tämä katsantokanta sanoo meidän suomalaisesta Kalevalastamme, että sekin on pyhä kirja, ja se voi hämmästyttää monia meikäläisiä. Missä merkityksessä Kalevala voisi olla pyhä? Ajatelkaamme vain sitä, että Kalevalassa kuvastuu esi-isiemme elämäkatsomus, ja siksi se on ollut heille pyhä. Se oli heille pyhä, koska siinä oli tuotu esiin heidän viisautensa. Ja tämä toinen, spiritualistinen näkökanta silloin sanoo, että nämä kirjat, jotka ovat olleet pyhiä ennen, ne ovat pyhiä aivan ikuisessa merkityksessä, ne ovat pyhiä vielä tänä päivänä. Meidän Kalevalamme on pyhä kirja.

Ja mikä on tämä toinen elämäkatsomus, jota kutsuimme spiritualistiseksi? Tämä elämäkatsomus on sitä, että ihminen on henkinen olento, että ihminen on sielullinen ja henkinen olento, ei ainoastaan ruumiillinen. Meillä on ruumis käyttövälineenä, mutta ihminen on itse henkinen olento. Koko maailma on vain näennäisesti aineellista, itsessään se on henkeä eli tajuntaa. Tämän maailmankatsomuksen mukaan ihminen on tajuava olento, osa suuresta elämän hengestä, osa suuresta tajunnasta, ja sen kautta meillä on mahdollisuus päästä tietoon, mahdollisuus kehittyä tiedossa. Tässä ei tarkoiteta, että ihminen kehittyisi vain siinä tiedossa, joka tutkii tätä näkyvää luontoa ja ruumista, vaan saisi sitä tietoa, joka saavutetaan elämällä henkisessä todellisuudessa. Nyt luullaan yleensä maailmassa, että tätä asiaa ei voi tutkia, ja luullaan, että ihminen ei voi päästä tietoon sanokaamme vaikkapa elämän ja kuoleman salaisuudesta, että ihminen on määrätty vaeltamaan

tietämättömyydessä. Mahdollisesti vuosituhansien kuluttua, kun tiede on ennättänyt tutkia näitäkin asioita, voidaan niistä saada tietoa, mutta nyt pidetään mahdottomana, että ihminen heikkona, kuolevaisena olentona, voisi nousta tietoon, voisi nousta elämän mysteereihin. Jos jotakin tahtoisimme sanoa kirkosta ja sen eri lahkoista, on se, että ne yhdestä suusta sanovat: mahdotonta on ihmisen päästä tietoon.

Nyt tämä toinen sanoma sanoo; juuri tietoon voi ihminen päästä, ja se ihminen, joka pääsee vähän kasvamaan Jumalan tuntemisessa, se, joka vähän tunkeutuu elämän ja kuoleman mysteereihin, se ihminen ymmärtää, että on olemassa pyhiä kirjoja, se ihminen ymmärtää, että kaikilla kansoilla on pyhät kirjansa: ja kaikilla kansoilla on muistomerkkejä siitä, että heidän joukossaan on ollut tietäjiä, jotka ovat jotain tienneet. He ymmärtävät, että Kalevala on pyhä kirja, siksi että he Kalevalaan syventyessään näkevät, että noissa saduissa kuvastuu luonnon ja elämän salaisuuksia. Niissä kuvastuu salaisuuksia näkymättömästä maailmasta, salaisuuksia tajunnan, hengen ja jumalan maailmasta. Ne eivät ole tieteellisiä siinä ulkonaisessa merkityksessä kuin me sitä käsitämme, ne eivät ole tieteellisiä siinä merkityksessä, että ne kuvastaisivat salaisuuksia tässä näkyvässä maailmassa, vaan ne ovat tieteellisiä siinä merkityksessä, että kuvastavat salaisuuksia tajunnan ja hengen todellisuuksista.

Tuollainenkin taru kuin kertomus Antero Vipusesta tuntuu aivan järkevältä, selvältä ja sisällykselliseltä, kun sitä ajatellaan sisäiseltä kannalta. Väinämöinen on totuudenetsijä, joka etsii kolmea sanaa. Ja hän tapaa silloin vanhan paimenen, joka on silloin aivan kuin vanha, kokenut tietäjä, joka sanoo: vaikeata on saada niitä sanoja. Lähde vanhan tietäjän luo, tietäjän, jossa kaikki menneisyys elää. Kun menet sen luo, niin menet maailmaan, missä elää muisto kaikesta entisestä tiedosta ja viisaudesta, sillä luonnosta ei mikään häviä, sillä tajunnasta ei mikään häviä. Luonnon suuri tajunta on aivan kuin ikuinen

valokuvauskone, johon sisältyy kaikki. Tajunnan syvin salaisuus on siinä, että se aivan kuin ikuisessa nykyisyydessä käsittää kaiken menneen ja aavistaa tulevan. Tämä muisti on luonnossa, ja sitä ihminen on oikeutettu lukemaan, kun hän sitä lukea taitaa. Ja paimen selittää, kuinka vaikeata on kehittää kykyä, jonka avulla voi syventyä luonnon muistiin, jonka kautta voi yhtyä tajunnassaan Jumalan kaikkimuistavaan tajuntaan. Väinämöinen voitti kaikki vaikeudet. Hän nousi siihen tajunnan tilaan, jossa hänen edessään avautui luonnon muisti, joka kertoi hänelle maailman historian, maailman synnyn. Hän sai lukea sitä elämän kirjaa, joka on lukittu kaikilta muilta, kunnes ovat kehittäneet itsessään tämän kyvyn. Antero Vipunen on vain nimi sille tajunnalle luonnossa, joka syö ne ihmiset, jotka eivät hengen maailmassa ole niin voimakkaita, että he jaksavat seistä luonnon muistin keskellä.

Ihminen on sielullinen olento, mutta samalla jälleensyntyvä olento, joka syntyy monta kertaa maan päälle. Hänen sisin henkensä on sama, mutta persoonallisuus on uusi. Hänen persoonallisuutensa, joka on aina uusi, on siis luonnon edessä kuolevainen. Ihminen on persoonallisena olentona kuolevainen, ja silloin joutuu hän Antero Vipusen uhriksi, Antero Vipusen syömäksi. Kun ihminen kuolee, niin hän kuin nousee hengessä aste asteelta, kunnes maailman muisti hänessä herää ja hän yhtyy luonnon muistiin. Ja hän näkee kuin välähdykseltä, mikä hän on, ja tätä hän ei kestä. Tämä näkemys on vain välähdys, ja sitten se katoaa ja haihtuu luonnon suureen muistiin ja henki pukeutuu uuteen ruumiiseen.

Ainoastaan semmoinen ihminen kuin Väinämöinen, joka on kulkenut vaikeata ja vaarallista tietä, ihminen, joka on kehittänyt itseään, ainoastaan semmoinen ihminen tietää: ihminen on kuolematon. Ja kuinka ei meidän kansamme, kun se on luonut näitä kuolemattomia olentoja, kuinka ei se nöyrän ylpeänä voisi julistaa, että sen helmassa on tietäjiä herännyt, ja että ne tietäjät elävät vielä tänään. Kuinka emme tänään saisi

olla nöyrän ylpeitä siitä, että meidän keskellämme on elänyt tietäjiä, ja että he ovat kuolemattomia, ja että he saattavat syntyä tänne ja neuvoa, miten meidän on eletävä ja miten meidän on kuoltava.